

Rekomendacje zmian w Programie AgoraEU

W imieniu grupy organizacji społecznych i niezależnych wydawców mediów monitorujących polityki unijne w kontekście wsparcia organizacji społecznych i mediów niezależnych przedstawiamy rekomendacje dotyczące kształtu programu AgoraEU, zaproponowanego przez Komisję Europejską (KE) 16 lipca 2025 r., który łączy dotychczasowe programy Kreatywna Europa oraz CERV (Obywatele, Równość, Prawa i Wartości). Program finansowany z budżetu Unii Europejskiej na lata 2028–2034 wprowadza nowe, uproszczone mechanizmy finansowania w obszarze kultury (komponent Kreatywna Europa), mediów (MEDIA+) oraz praw podstawowych i społeczeństwa obywatelskiego (CERV+).

Przyjmujemy z dużą aprobatą przedstawioną przez Komisję propozycję, w tym zwiększony w stosunku do obecnego okresu programowania budżet i wyodrębnienie komponentu mediów informacyjnych. Jednakże z uwagi na skalę wyzwań, przed jakimi stoją europejskie demokracje oraz potrzebę dalszego pogłębiania integracji europejskiej, postulujemy wprowadzenie w programie kilku modyfikacji zwiększających skuteczność planowanych działań. Nasze propozycje podzieliliśmy na kwestie horyzontalne, odnoszące się do całego programu oraz uwagi dotyczące komponentów CERV+ oraz MEDIA+.

Sugestie dotyczące całego programu AgoraEU:

1. Postulujemy zwiększenie budżetu programu AgoraEU do **10.72 mld euro**, zgodnie z sugestią Parlamentu Europejskiego (zob. par. 54 jego raportu), a co najmniej **utrzymanie go na poziomie zaproponowanym przez Komisję Europejską (8,582 mld euro)**, przy zagwarantowaniu, że **środki na komponent CERV+ będą nie mniejsze niż 42,5%**. Analogicznie, **środki komponentu MEDIA+ nie powinny być niższe niż w propozycji Komisji Europejskiej**; zwiększenie budżetu któregośkolwiek z komponentów nie może następować kosztem pozostałych. Potrzebę znaczącego zwiększenia budżetu uzasadnia zarówno skala stojących przed Europą wyzwań geopolitycznych, społecznych i politycznych (m.in. wyrażonych w dokumencie o Europejskiej Tarczy Demokracji [[European Democracy Shield](#)]), na które odpowiadać będą działania wspierane w programie AgoraEU, jak i przeprowadzona przez Komisję Europejską ewaluacja obecnego programu CERV (zob. [TUTAJ](#)), w którym - z powodu braku środków – aż 92% wysoko ocenionych projektów nie mogło otrzymać wsparcia.
2. **Zabezpieczenie dystrybucji funduszy przed przejęciem politycznym.** Środki z programu, szczególnie te, przeznaczone na media informacyjne i na działania w komponencie CERV+, powinny być zarządzane centralnie (Komisja Europejska / EACEA) albo za pośrednictwem niezależnych organizacji pośredniczących wyłonionych w otwartym konkursie, **bez udziału władz krajowych i podmiotów od nich zależnych**. Kryteria oceny oraz zasady powoływania ekspertów powinny być jawne, a poszanowanie Karty Praw Podstawowych UE – warunkiem pełnienia roli organizacji pośredniczącej. Mechanizm musi pozostać odporny na zmiany polityczne w państwach członkowskich w całym okresie programowania 2028–2034.
3. Program AgoraEU powinien być dostępny dla jak największej grupy podmiotów niezależnie od ich wielkości, potencjału finansowego czy obszaru działania. Jest to szczególnie istotne w przypadku małych organizacji działających na poziomie lokalnym i budujących odporność demokratyczną społeczeństw europejskich (zgodnie z założeniem budżetu UE na lata 2028–2034 dot. spójności

jako fundamentu rozwoju). Dotyczy to w równym stopniu organizacji społecznych, jak i niezależnych redakcji oraz wydawców, w szczególności mediów lokalnych i regionalnych. Realizację tego celu wesprze wprowadzenie następujących rozwiązań we wszystkich komponentach programu:

- stosowanego w aktualnym programie CERV mechanizmu przekazywania finansowania do podmiotów działających w państwach członkowskich **za pośrednictwem niezależnych od władz państwowych organizacji pośredniczących** (*financial support to third parties – FSTP*) wyłonionych w otwartym konkursie ofert, z wymogiem przestrzegania Karty Praw Podstawowych UE jako kluczowym kryterium wyboru,
 - utrzymanie **tzw. grantów operacyjnych**, umożliwiających **finansowanie działań statutowych** organizacji i rozliczanie się **metodą osiągnięcia rezultatów** oraz **grantów na rozwój instytucjonalny**, wzmacniających stabilność instytucjonalną organizacji,
 - **mechanizmów indeksacji** w dotacjach ryczałtowych i wieloletnich, by zwiększyć **elastyczność finansowania** dla organizacji pośredniczących i beneficjentów końcowych,
 - **odejście od wymogu współfinansowania działań** wspieranych w programie, zarówno w przypadku beneficjentów końcowych, jak i organizacji pośredniczących.
4. Program powinien być spójny z zapisami unijnych polityk publicznych z analogicznych obszarów tematycznych, w tym w szczególności ze [Strategią UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego](#), zwłaszcza w części dotyczącej wzmocnienia dialogu obywatelskiego. Dlatego też należy ustanowić dla programu AgoraEU **grupę roboczą ds. dialogu obywatelskiego**, wzorem funkcjonującej dotychczas w programie CERV.
5. **Program powinien wspierać działania na rzecz bezpieczeństwa i ochrony podmiotów kluczowych dla funkcjonowania demokracji przed wrogiem wobec nich stosowaniem procedur administracyjnych i narzędzi prawnych.** Do katalogu kosztów kwalifikowanych w programie należy wprost włączyć **profesjonalną pomoc (w tym prawną) w sprawach typu SLAPP** oraz wobec innych przejawów **nadmiernego stosowania procedur administracyjnych czy prawnych** do nękania organizacji, osób aktywistycznych i mediów, bezpieczeństwo cyfrowe i fizyczne zespołów redakcyjnych i organizacji obywatelskich oraz wsparcie psychologiczne ich członków. Pomoc ta powinna być dostępna również dla aktywistów i dziennikarzy współpracujących z organizacjami oraz redakcjami na innej podstawie niż umowa o pracę. Należy też przewidzieć mechanizm szybkiego reagowania w przypadkach zagrożenia wolności mediów lub swobody działalności obrońców praw człowieka i działaczy obywatelskich. Działania te powinny służyć realizacji zobowiązania wyrażonego w Strategii UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego oraz być komplementarne wobec Europejskiego Aktu o Wolności Mediów (EMFA) i dyrektywy anti-SLAPP.
6. Należy dążyć do **wyrównania utrzymujących się dysproporcji w dostępie do środków** z programu AgoraEU między wnioskodawcami z różnych krajów członkowskich, np. wprowadzając dodatkowy priorytet dla niedoreprezentowanych regionów w poszczególnych naborach wniosków (tj. dodatkowe punkty dla niedoreprezentowanych krajów lub ograniczone geograficznie nabory). Dysproporcje te są szczególnie dotkliwe w obszarze mediów: wnioskodawcy z Europy Środkowo-Wschodniej pozostają trwale niedoreprezentowani wśród

beneficjentów, mimo że to w tym regionie presja polityczna i ekonomiczna na niezależne dziennikarstwo jest dziś największa.

7. Budżet programu powinien być wsparty dodatkowymi środkami (powyżej kwot w pkt. 1) w wys. do 50% kwot pobranych z tytułu grzywien, kar i okresowych opłat karnych nałożonych i pobranych przez instytucje, organy, urzędy i agencje UE zgodnie z unijnym prawem, w tym na mocy rozporządzeń wydanych na podstawie Aktu o usługach cyfrowych (DSA) oraz Aktu o rynkach cyfrowych (DMA). Podział takich nowych środków między komponenty programu powinien respektować ich procentową dystrybucję określoną przez KE w regulacji AgoraEU, a środki te powinny zasilać zarówno komponent CERV+, jak i kopertę obejmującą media informacyjne.

Rozwiązania dotyczące komponentu CERV+:

1. **Utrzymanie budżetu na CERV+ na poziomie 42% programu AgoraEU.** W związku z wyzwaniami, na jakie ma odpowiadać komponent CERV+ w nowej perspektywie finansowej UE, budżet na tę część programu nie może być mniejszy niż zaproponowany przez Komisję Europejską (uwzględniając zastosowanie tu mechanizmu tzw. **ring-fencing**). Zwiększenie środków na inne komponenty programu nie powinno odbywać się kosztem budżetu CERV+.
2. Zagwarantowanie minimum **85% budżetu tego komponentu na działania podmiotów będących organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.**
3. **Włączenie działalności rzeczniczej**, będącej kluczowym elementem działań organizacji społecznych, do **catalogu działań finansowanych ze środków programu** (zgodnie z zapisami Strategii UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i z [zaleceniami Komisji z 12 grudnia 2023/2836 w sprawie propagowania zaangażowania obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesy kształtowania polityki publicznej](#)).
4. Wdrożenie unijnego mechanizmu warunkowości związanego z poszanowaniem wartości zapisanych w art. 2 TUE nie powinno mieć wpływu na dalszy dostęp do funduszy unijnych przez niezależne organizacje społeczne, zajmujące się promocją i ochroną wartości UE, demokracji, praworządności i praw podstawowych. W przypadku zidentyfikowania naruszeń zasad praworządności, demokracji lub praw podstawowych na zarządzanie lub dystrybucję środków unijnych na szczeblu krajowym, Komisja powinna podejmować niezwłocznie działania, by zapewnić dalsze przekazywanie wsparcia bezpośrednio podmiotom niezależnym od naruszających zasady praworządności władz krajowych.

Rozwiązania dotyczące komponentu MEDIA+:

1. **Wyodrębniona i zabezpieczona koperta na media informacyjne.** W ramach komponentu MEDIA+ należy wyodrębnić linię budżetową na dziennikarstwo informacyjne i pluralizm mediów (kontynuacja działań typu Journalism Partnerships) i objąć ją mechanizmem **ring-fencing**, tak aby nie konkutowała o środki z sektorem audiowizualnym i filmowym. Wzmocnienie tej linii powinno następować w ramach zwiększenia całkowitego budżetu programu (pkt. 1 części horyzontalnej) oraz środków pochodzących z kar nakładanych na podstawie DSA i DMA (pkt. 7), **nie zaś kosztem komponentu CERV+.**
2. **Preferencja dla mediów rzeczywiście niezależnych („Independent Private Media Bonus”).** W kryteriach oceny wniosków należy przewidzieć **dodatkową punktację** dla podmiotów

spełniających łącznie warunki: przejrzysta struktura właścicielska ujawniona zgodnie z EMFA, brak kontroli państwa lub podmiotów od niego zależnych (w tym spółek z udziałem Skarbu Państwa), potwierdzona niezależność redakcyjna oraz brak dominującego uzależnienia przychodów od reklamy publicznej. Rozwiązanie to ma zapobiec sytuacji, w której środki europejskie zasilają podmioty formalnie prywatne, lecz faktycznie finansowane lub kontrolowane przez władze krajowe.

3. **Stabilność finansowania redakcji i dostępność dla mniejszych podmiotów.** Rozwiązania wskazane w pkt. 3 części horyzontalnej – **granty operacyjne, granty na rozwój instytucjonalny, odejście od wymogu współfinansowania, indeksacja oraz regranting** – powinny obowiązywać także w kompetencji MEDIA+, ponieważ przewidywalność finansowania jest warunkiem niezależności redakcyjnej. Konieczne jest ponadto obniżenie progów wejścia dla mniejszych redakcji: ryczałty i uproszczone rozliczanie, rezygnacja z wymogu tworzenia dużych konsorcjów transnarodowych oraz dwustopniowa procedura naboru.

Podmioty wspierające – federacje, sieci i kluczowe organizacje [*kolejność alfabetyczna*]:

- Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych
- Federacja Mazowia
- Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa
- Forum Darczyńców
- Fundacja im. Stefana Batorego
- Fundacja RC i Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych
- Grupa Zagranica
- Instytut Spraw Obywatelskich
- Kooperatywa Mosty Perspektyw
- Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych (OFOP)
- Polska Fundacja im. Roberta Schumana
- Polska Rada Organizacji Młodzieżowych
- Polska Sieć LGD - Federacja Regionalnych Sieci LGD
- Polska Sieć Rzecznictwa Europejskiego
- Stowarzyszenie Gazet Lokalnych
- Stowarzyszenie Mediów Lokalnych
- WRK - Wielkopolska Rada Koordynacyjna Związek Organizacji Pozarządowych
- WRZOS - Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych
- Związek Pracodawców Prywatnych Mediów (w tym: Polsat, TVN, RMF, Eurozet, Agora S.A., Canal +, Puls i Netflix)
- Związek Pracodawców Wydawców Cyfrowych (w tym: Agora S.A., Interia, RASP, TVN, WP)